

פרוטוקול מס' 106

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', יא' באדר תשל"א - 8.3.71, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. ש. בן-טאיר - היו"ר
- י. ארידור
- א. אנקוריון
- ש. ז. אברטוב
- ט. ניבי
- ב. הלוי
- י. הרדי
- א. עופר
- ש. פרידמן
- י. ה. קלינגהופר
- י. קורן

מזכירים:

- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
- מ. ארן - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

ד. פלחי

רשמה:

ח. בימן

סדר היום:

א) חוק השכירות, חש"ל - 1970
(סעיפים 22-26).

ב) חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה),
(תיקון), תשל"ל - 1970 - הצעת
חבר-הכנסת ארידור.

ג) שונות

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

(א) חוק השכירות, תשל"ו - 1970

סעיף 22

א. ידיו:

כבר סיכמנו בסעיפים אחרים שאנו רוצים לאזכר גם אותם בסעיף 22. במלים אחרות, ייתכן שאפשר לנסח את סעיף 22 בצורה כללית, ללא איזכור סעיפים. איני רוצה לומר כרגע באיזה אופן ננסח את סעיף 22, אבל סבל מסוג התברר לנו סעיפים 9 ו-10 אינם הסעיפים היחידים הצריכים להיות מאוזכרים כאן.

הייתי מעדיף שהסעיף ינוסח לא בדרך של איזכור.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

כרגע גם אני נוטה לאפשרות זו, אבל אני רק מבקש עוד לבדוק את הדבר.

א. ידיו:

אם כן, נקבל נוטה שירחיב את סעיף 22 ויחיל אותו על החוק כולו פרט לסעיפים

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

מסויימים שייקבעו אחרי בדיקה.

אוסר.

סעיף 23

סעיף 25

אני מציע שנדלג כרגע זה על סעיף 24 ושנדון החילה בסעיף 25.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

(קודם את הערות שהושמעו בקריאה הראשונה)

א. ידיו:

חוק זה בנוי כולו בדומה לחוקים אחרים שהכנסת קיבלה בכך שבכלל סעיפיו הוא דין בנושא אחד עיקרי ובסעיפים אחרים הסתלונות כאילו מן הצד הוא מתייחס לנושאים הספורים לנושא העיקרי והניתנים להסדר באותה הזדמנות. חוק הסכר, למשל, נושא העיקרי הוא סכר, אבל באותה הזדמנות נדון גם ענין החליפין, וכך נהגה הכנסת גם בחוק הערבות בו הנושא העיקרי הוא הערבות וענין ה- גם בסעיף 24 לחוק השכירות בדבר השאלה וגם בסעיף 25 הדן במה שנקרא עד היום בשפה שכנית "רשיון". ההשאלה והרשיון הם שני דברים הסמוכים לשכירות ואינם זהים אתה, ומפני זה מצריכים הם סעיף בפני עצמו בדומה לדרגמאות שהזכרתי.

בהשאלה שווה הכל לשכירות פרט לזה שחסרה בה התמורה מצד השואל, וזה פניא לידי שינויים מסויימים בתחולת דיני השכירות המפורטים בסעיף 24(ב). רשיון, אם מותר לי עדיין לקרוא לזה כך, נבדל מהשכירות על-ידי כך שמקבל הזכות יכול להשתמש בנכס, אבל אין לו זכות חזקה בו. רשיון יכול להיות בתמורה או שלא בתמורה, כלומר, אינו נבדל מהשכירות כמו השאלה על-ידי ענין התמורה, ואם הוא בתמורה הרי שהוא קרוב יותר לשכירות, ואם הוא בלי תמורה, הרי שהוא קרוב יותר להשאלה. ענין התמורה אינו רלוונטי לענין זה. באסור, מה שרלוונטי הוא שההבדל בין רשיון לבין שכירות והשאלה הוא שאין לאורשה זכות להחזיק בנכס. בדברי ההסבר ניתנת דוגמה מתחום הגנת הדייר, ושם העסיק אמנם הדבר את בתי המשפט, כי חשוב היה לדעת אם ההתקשרות בין הצדדים מזכה את "השוכר" בדיני הגנת הדייר, אבל היו גם דוגמאות אחרות שלא היו קשורות בהגנת הדייר. זכור לי שהיה מקרה בחיפה - הפרטים אינם זכורים לי במדוייק - בו הפנתלת הרכבת נתנה, כמדומני, מקום לפישהו למכור עתוננים, ואחר-כך התעוררה השאלה אם הוא שוכר או שהוא רק בעל רשיון, היינו שהוא יכול להשתמש באותה פלטה, אבל אין לו מעמד של מתחיק. לולא היתה

א. ידיון:

הפסיקה רואה בזה צורה מיוחדת, איני יודע אם היינו כותבים בכלל את סעיף 25, אבל כיוון שכיום קיימות איכשהו שתי הצורות בארץ, היינו שכירות ורשיון, חשבנו שטוב יותר להתייחס לענין בסעיף קצר בן שורה וחצי ולומר שכאופן עקרוני אין הבדל בין מקרה שהאדם הוא מחזיק ובין מקרה שיש לו אפנים רשיון להשתמש בנכס, אבל לא ניתן לו הסמך של מחזיק. נדמה היה לנו שיש שני סעיפים שאינם מתאימים למקרה שאין לבעל הזכות חזקה: הסעיפים המדברים על מסירה והחזרת החזקה. כיוון שהחזקה לא נטמרת אין מקום להחזרה והיא נשארת אצל בעל הנכס, וסמני זה הוצאנו סעיפים אלה. אני שומע שבקריאה ראשונה הציעו למעט סעיף נוסף, וזאת שאלה אחרת.

כטוב, יכולה להישמע הטענה שהערך החזקה אצל האדם שיש לו זכות שימוש צריכה לגרום לשינויים נוספים לגבי סעיפים אלה, אבל באופן עקרוני הדינים משותפים. בעד זכות זו משלם בדרך-כלל המקבל השלום תקופתי בדיוק כמו בשכירות, וכל הדינים הללו של אורך התקופה, הפסקת הקשר, הישוב דמי השכירות או דמי הרשות הם משותפים. מוצע כאן שפרט לסעיפים המיוחדים המתייחסים להחזקה יחול החוק גם על רשיון.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

דלגתי על סעיף 24 ועברתי לסעיף 25 כיוון שסעיף 25 מרגיש מה שאני רוצה לומר לגבי 24. המנסחים ניסחו חוק שכירות ואחרי שעשו זאת אמרו שהנה נשאר עוד דבר מה הנקרא השאלה ויש פסק-דין בענין רשיון ועל כן הם כתבו עוד שני סעיפים קצרים בנדון. איני מבין איך אפשר להכניס ענין זה בדרך המוצעת. פרט לסעיפים 17 ו-19 חל כל החוק על רשיון, כולל סעיפים 10 ו-11, למשל. אם אדם מבקש רשות לעבור בחצרו של מישהו ומקבל רשות לכך, האם יהיה אסור לבעל החצר לתלות כבסים במקום מפני שזה עלול להפריע לפעברו של הסורשה? גם סעיף 16 יחול, והרי לא מדובר כלל בשכירות. בסעיף 18 נדון סיום השכירות. לדעתי, אי-אפשר לערוך את הענין בדרך המוצעת ועל כן אני מציע לפעול לפי התקנון המאפשר להגיש חלק מהצעה לכנסת ולסיים אחרי כן את החלק האחר. אני סבור שסעיפים 24 ו-25 צריכים להוות פרק מיוחד שייקרא: השאלה ורשיון.

— השאלה והרשאה.

ס. ביבי:

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יכולה להיות הרשאה פכללא הנוצרת כתוצאה מנסיבות הענין, וגם את זה צריך לקבוע בחוק. שכירות יכולה להיות רק בתמורה והשאלה היא בתמורה. רשיון יכול להיות בתמורה או שלא בתמורה. ייתכנו כאן דברים שונים, ועל כן יש שתי אפשרויות: לדון בסעיפים 24 ו-25 נייטשך הדבר ככל שיימשך - ואני על כל פנים אציע לפרט כל דבר - או לבקש רשות מהכנסת להביא את החוק בלי שני סעיפים אלה ולאחר מכן בוכל לדון בהם ולעשות מהם פרק בפני עצמו. אני מסכים ששם החוק יהיה: חוק השכירות, הרשאה והשאלה. נראה לי שפרק זה יכול להיות במסגרת חוק השכירות, אולם זה דבר שנחליט עליו בסוף. פרופ' ידיון הזכיר לי עכשיו את הדוגמה של חוק מרשם התושבים.

י.ה. שלינגהופר:

בחוק מרשם התושבים היתה חלוקה לשני חוקים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אבל זה הוכנס לאותו חוק.

י.ה. שלינגהופר:

זה היה תיקון לחוק.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

מה שאני אומר הוא שאין צורך שהענין יעבור שוב קריאה ראשונה בכנסת. אם

אתם סבורים שאפשר לעכב את קבלת חוק השכירות עד סיום ענין זה, נחכה. אני פכל מקום אבקש שורה של סעיפים בנדון.

י. ארידור:
איני רוצה להוסיף נימוקים מדוע אי-אפשר לקבל את סעיף 25 אלא במסגרת פרק או חוק מיוחדים. על חלק זה התעכבתי כבר בקריאה הראשונה במליאת הכנסת.

מה שברצוני לומר הוא כי ברור לי שנוסף על הפרק השאלה ונוסף על הפרק הרשאה צריך להוסיף פרק על שכירות סכר. כשיטדירו פרקים אלה אין סיבה לא להסדיר גם את הפרק השלישי שחסר. אם כבר מפרידים, רצוי שמשרד המשפטים יכין גם הצעה על שכחסכר. אני מקווה שהצעת היושב ראש תתקבל, ואם לאו, ארשה לעצמי לנסק מדוע אי-אפשר לספל בסעיף 25 כמות שהוא.

י.ה. קלינגהופר:
אני תומך בהצעת היושב ראש ולא אחזור על הנימוקים שכבר הושמעו. אוסיף ניסוח אחד שהנוסח "בשינויים המחוייבים" מעמיד תמיד את הפרשנות בפני בעיות. אם הדבר כתוב רק פעם אחת, נייחא, אבל אם כותבים אותו ליד ענין ההרשאה, שהיא למעשה השאלה בלי זכות החזקה, הרי שאותן סלים סופיעות פעמיים: ראשית לגבי הרשיון, כי הן כתובות בסעיף 25, וכיוון שהרשאה מסולבת בהשאלה הרי יש לתת את הדעת על הפירוש של "בשינויים המחוייבים" גם לפי סעיף 24, וזה יכול לסבך על מאוד את האינטרפרטציה. על כן, אפילו יהיה הדבר כרוך בחזרה מלה סלה על סעיפים מסויימים המצויים בחוק השכירות, אני בעד זה שלא נירמע ממלאכה זאת ושנקבע דין היכול לעמוד בפני עצמו, ללא כל זיקה להוראות חוק אחרות, ולא נלך בדרך של הפניה לחוקים אחרים. שני מוסדות יורידים אלה, ששמותיהם השאלה ו- , הם כה חשובים במציאות שהם ראויים גם מבחינה זאת, כפי שציין היושב ראש, להסדר תחיקתי נפרד.

פ. ביבי:
הצעת היושב ראש אמנם נראית לי, אך חושש אני שאם הוא מתכוון לפצל את הצעת החוק לשניים ולהביא לכנסת את שני החלקים בסועדים שונים זה לא יעמוד במבחן התקנון, כי לדעתי אין התקנון גותן אפשרות כזאת. הוא גותן שתי אפשרויות: אפשרות אחת לקבל חלק מהצעת חוק וחלק לנסוש, ואפשרות אחרת לחלק את הצעת החוק לשתי הצעות חוק נפרדות ולקבל אותן כשני חוקים נפרדים בעת ובעונה אחת. אני אומר זאת להסתמך על סעיפים 95 ו-96 לתקנון הכנסת (מצטט). יוצא שאפילו מתכוונים לאפשרות השניה אין דרך אחרת אלא לסיים את הדיון בחוק כולו. אולם ייתכן שיש תקדימים שאיני יודע עליהם.

י. ארידור:
בתיקון מס' 3 לחוק הביטוח הלאומי פורקה הצעת החוק לשניים והפכה לתיקון מס' 3 ולתיקון מס' 5. שני החלקים הובאו לקריאה שניה ושלישית בהפרש של חודש ימים, ובאותו פרק זמן אף הספיקו לחוקק את התיקון הרביעי.

פ. ביבי:
הייתי מעדיף שגדון בסעיפים 24 ו-25, נבנה להשלים אותם ונביא אותם יחד עם כל הסעיפים האחרים בחוק. אין טעם לפעול דרך הכנסת, דרך ועדת הכנסת, דבר שיגזול הרבה יותר זמן ממה שנקדיש לסעיפים עצמם.

י. קורן:
ברצוני לחזק את הצעתו של חבר-הכנסת ביבי. לו היתה ההצעה לראות את ההשאלה וההרשאה כפרק נפרד, זה היה משהו אחר, אבל כיוון שאנו רואים בשני אלה פרקים עצמאיים במסגרת חוק השכירות עצמו, וסעיף 95 אינו מאפשר לנו לעשות מה שמציע היושב ראש, נדמה לי שניטיב לעשות אם לא נזדרז בקבלת חוק זה שהוא חוק יסודי ונעכב את העברתו לקריאה שניה ושלישית עד שנסיים את הדיון בפרקים הנדונים. אולי נבקש מנציגי משרד המשפטים להכין לנו הצעה תוך שבוע-עשרה ימים.

א. ידין:
ברצוני לציין קודם כל את חשיבותם המעשית הרלוטיבית של דברים אלה. דובר על ענין זה כאילו יש שלושה סוגים נפרדים של חוזים: שכירות, השאלה ורשיון, ואין זה כך. ההשאלה היא דבר נדיר ביותר בהשוואה לשכירות, ואין לה חשיבות של מסש מבחינה עסקית ומסחרית, בשעה ששכירות היא אחד הדברים החשובים ביותר. הרשיון בכלל אינו צורה בפני עצמה, אלא מנא מעין רוח

א. ידיון:

רפאים שהמשפט האנגלי זיכה אותנו בה ושאינו לה אחרת כמאמנה.

י. ארידור:

איך אתה מגדיר זאת כשאלה יושבת על כיסא בקלנוע, האם אין לו רשיון על השימוש

בכיסא?

א. ידיון:

מה שאני רוצה לומר הוא ש-99% מההתקשרויות הממשיות שיש להן ערך מסשי

הן בשכירות, אם להישאר במסגרת חוק זה ולא לדבר על חוקים אחרים, כגון חוק המכר. ב-1/2% הנותר מדובר בהשאלה, וענין הרשיון אינו קיים בכלל כיום בתור צורה בפני עצמה, כי אפשר לשייך את כל המקרים האלה לאחת הצורות הבסיסיות.

אני רוצה להגדיל בין השאלה ובין רשיון. סימייחם לזה הרבה חשיבות בניגוד לדעתי וחושב שצווי לספל בזה באופן צפוד, בדצוני להציג בפניו את השאלה מדוע לא נהגנו כך בחוק המכר בו היה כתוב שהוראות החוק יחולו גם בחליפין. גם בחליפין יש עסקאות גדולות, ומדוע לא נהגנו שם כמוצע עכשיו? אולם אני מוכן לבוא לקראת הדרישות ולהפוך את סעיף 24 לפרק על השאלה, ואם רוצים ששם החוק יהיה: חוק השכירות וההשאלה, לא אעמוד בתוקף על כך שזה לא יכתב. אני פשלעצמי איני תוסך בזה, כי זה מעביר את הדגש למקום הלא נכון. השכירות היא הדבר החשוב, הצפוד והעיקרי, וההשאלה היא הדבר התפל, השולי והגדיר, ומפני אין ההשאלה ראויה לכך שתיכלל בשם החוק ושהיא תופיע בפרק בפני עצמו. אבל כאמור, אם הוועדה רוצה דווקא בזה, אנו מוכנים להניא לפניה בצורה זמן מה פרק על השאלה. הדיון בסעיפים אלה יהיה קצר, כי בנוגע לכל סעיף תתעורר בעצם רק שאלה אחת בלבד, והיא אם הסעיף הנמצא בפרק השכירות מתאים לחול גם על השאלה. כלומר, לא יהיה צורך לדון בסעיפים אלה פשלעצמם, כי הם יחזרו סמילא על הסעיפים של השכירות.

אשר לרשיון, אני בדעה שלא רק שאסור לכלול אותו בשם החוק, אלא שגם אסור להקדיש לו פרק מיוחד. אין זה חשוב לי אם סעיף 25 נמסות שהוא יקבל כותרת של פרק, אבל אני מתנגד שיהיה הפרק מיוחד לגבי הרשיון, כי אנו חושבים שאין צורך בעצמה שלישית של שימוש בכנסים בנוסף לשתי הצורות של שכירות והשאלה. אני פשלעצמי לא הייתי רוצה אסון גדול במחיקת סעיף 25.

הינר י.ש. בן-מאיר:

הייתי מסכים למחיקה זו.

א. ידיון:

אלא שבכל זאת הייתי מעדיף להשאירו כדי שבחוק החרוזת שלנו תהיה תשובה מפורשת מה הדין לגבי דבר זה שנקרא רשיון. אולם אם יש רצון עז לא לספל בכך, נמחק את הסעיף, ואז תישאר השאלה פתוחה. במקרה בזה אני אסען, כי כיוון שהחוק מדבר בכל הצורות של החזקת נכסים ושימוש בהם ואינו מוזכר רשיון, הרי שרשיון צריך למצוא מקומו גם בלי הסעיף המפורש. בכל זאת הייתי מעדיף שסעיף 25 יישאר. כפי שכבר אמרתי, לא מתנגד שלסעיף 25 נמסות שהוא תינתן כותרת של פרק ולהשאלה אני מוכן להציע פרק. אני רק מקווה שכאשר תראו את ההצעה תחזרו לצורה המוצעת של סעיף 24, כי תאסרו שאין צורך להכביד על-ידי חזרה מילולית על שורה שלישית של סעיפים בחוק, שהחידוש בהם יהיה רק שידברו על שואל, מסאיל ומושאל, במקום שוכר, משכיר ומושכר.

אשר לענין שכר מכר שעליו דיבר חבר-הכנסת ארידור, חשבנו על כך והגענו למסקנה שאין להקדיש לזה פרק מיוחד. שכירות מכר היא דיאציה מסחרית של מכירה.

י. ארידור:

זאת וריאציה של גזילה, לא של מכירה.

א. ידיו: - נכון. יש שם הוראות כופות, כלומר, יום קוגנס. כמובן, אפשר היה לדחוק ענין מיוחד. לגבי שכירות סכר מוצדק שיהיה חוק פיוחד, כי המטריה אינה משתלבת כלל לתוך שורת חוקים אלה של הקודמס האזרחי. זה חוק שהלקו הניכר הוא פיקוח על מסחר, פטילת תניות, הפעלת תניות והתערבות בחופש ההתקשרות בין הצדדים, בשעה שהוק השכירות צותן חופש התציה וקובע הוראות רק למקרה שהצדדים לא קבעו אחרת.

ס. ארו: בחוק המכר יש פרק מיוחד/שכירות, ואחד הסעיפים אומר שהוראות החוק יחולו על החזקה בנכס ללא תמורה בשינויים המחוייבים. יש סעיף על זיקת הנאה, שהוגדרה בחוק כשימוש בנכס שאין עימו חזקה. זיקת הנאה יכולה להיות גם זכות להשתמש בדירה או בדרך. בדקנו את החוקים בנדון ועשינו מחקר השוואתי, ואין לחשוב שניסחנו סעיפים אלה בהיסח הדעת. ביקשנו לראות אילו הוראות אפשר להוסיף בענין זה ולא מצאנו דבר להוסיף להוראות בשכירות. אם כן, מה שיכולים אנו לעשות הוא רק לחזור על אותם סעיפים שבשכירות ולשנות את הטקסט לולוגיה בלבד לשואל, מסאיל ומושאל. ההישג היחידי שנוכל אולי להשיג בדרך זו הוא שלא יהיה צורך לכתוב "בשינויים המחוייבים" לגבי רשיון. אולי משהו מחברי הוועדה יציע איזו הצעה לגבי השאלה או הרשאה שאי-אפשר למצוא את פתרונה בחוק שלפנינו או שאפשר למצוא לה פתרון טוב יותר וברור יותר מהמוצע.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: לפי החוק העברי חייבים בדיני אונסין בהשאלה, בשעה שבשכירות לא חייבים בזה.

ס. ארו: כתבנו את זה בחוק השומרים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: איני יודע אם אין זה לקס-פוסטריורי.

ס. ארו: אבל בחוק השכירות לא מדובר על אחריות השמירה, אלא בחובת התיקונים, וחובת התיקונים אינה חלה על השאלה. מצד אחד, כתבנו בחוק השומרים במפורש ששואל אחראי באונסין, היינו אחראי בכל מקרה ובלבד שזה לא יהיה חסור יותר מאשר גרוזל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 7 הזכרנו את חוק השומרים.

ס. ארו: זה מיעוט על אחריות לתיקונים, אבל לא על אחריות השמירה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: המנסחים נוטים להשתמש הרבה במלים "בשעוים המחוייבים" שאליהן התייחס חבר-הכנסת קלינגהופר, ועלי לומר שזה אף פעם לא מצא חן בעיני. ברצוני להזכיר מקרה שהגביר אצלי את האלרגיה למלים אלה. בחוק שירות הסדינה נאמר שהחוק יחול בשינויים המחוייבים גם על רשויות מקומיות, ואחר-כך בא השר בר-יהודה המנוח ורצה להחיל את החוק. השיב לו חיים כהן - השופט כיום והיועץ המשפטי דאז - ואמר לו שאינו יכול להתאים את החוק לרשויות המקומיות אלא אם הוא עושה שינוי מהותי. על כן שאל בר-יהודה המנוח לשם מה בא אותו סעיף, וענה לו חיים כהן שאמנם אין לו מסעות. המלים "בשינויים המחוייבים" הן מלים שצריך לתייזר בהן. מהן צריך ללמוד כאן שכשיש תמורה זאת שכירות וכשאינ תמורה זאת השאלה, ולדעתי, אי-אפשר ללכת בדרך זו. בסעיף 25 המינימימום שצריך להיכתב הוא שכאשר יש תמורה מדובר בשוכר, וכאשר אין תמורה - בשואל.

א. ידיו: אני מסכים שזה ייכתב.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: יש לכתוב גם דברים נוספים, כגון שזה יכול להיות סכללא או מתוך הסכם. אני מוכן ללכת בדרך שהציע חבר-הכנסת קורן, לעשות אתנחתא ולחכות עד שתובא לפנינו הצעת פירוס יתר. ברור שלגבי השאלה איני גורס את הניסוח השלישי/את הניסוח החיובי, היינו לומר אילו סעיפים חלים.

א. ידין:

אני מסכים גם לזה.

א. אנקוריין:

בזמן הדיון בקריאה ראשונה אמרתי לגבי סעיף זה שלא נראית לי החלת כל כללי השכירות על השאלה. האמת היא שבצורה בה מונש הסעיף קשה להבחין מה חל ומה אינו חל. אם מוציאים מכלל תחולה כל כך הרבה סעיפים יפגזים - עשרה סעיפים מתוך חוק שיש בו בסך הכל 23 סעיפים עד סעיף ההשאלה - ולגבי הסעיפים הנותרים אומרים כי הם יחולו בשינויים המתוכננים, ואני זה לא מספק, ואולי הדבר אני אומר ביחס לסעיף 25.

אני מקבל את הדעה שרצוי להפריד בין השאלה והרשאה לבין שאר הסעיפים ולהגיש אותם בנפרד. זה חוק שאינו דוחק. מדובר בחקיקה יסודית, ומוטב שהדבר יקח עוד זמן מה ובלבד שנוציא מתחת ידינו דבר שלם ומתוקן. לכן אני גם נוטה לזה שיהיה פרק מיוחד לגבי ענין ההשאלה, ואם יהיו חזרות על סעיפים שמופיעים כבר בחוק, יהיו חזרות, אבל הדברים יהיו לפחות ברורים. את ענין הבהירות אני רואה כדבר ראשון במעלה. אני נוטה לזה שהיועצים המשפטיים יגישו לנו הצעה לגבי פרק ההשאלה.

עלי לומר ששאלת השכר מכר או שכירות מכירה שעורך חבר-הכנסת ארידור היא שאלה חשובה. סוף כל סוף בחיי העסקים היום יומיים צורה זו היא נובציה של שני הדורות האחרונים בקשר לכל הפונות השונות, פונות כביסה, מכונות הפירה, מכשירי טלוויזיה. למעשה מדובר במקרים אלה במכירה, אבל כיוון שהמכר אינו בטוח שתאיש ישלם את המשלומים הצדדיים הוא קובע פיקציה שהמכשיר יהיה שלו עד הסוף והוא אינו מוכר אותו אלא משכיר אותו. זו צורה כל כך חשובה בחיים המודרניים, שלא הייתי מסתפק בפרק מיוחד, אלא הייתי אומר שדיוש חוק מיוחד וצריך להקדיש לזה הרבה מחשבה. חוק כזה דרוש. אמנם קיים אצלנו חוק חוזים אחרים, אבל הוא אינו פותר את כל הבעיות, וזה דווקא נושא שהחוקק צריך לעיין בו מאוד, כי הרפאות כלפי הקונה וביטולו הם די נפוצים בתחום זה. לאור זה יש לצפות שיבוא חוק מיוחד בצורה, ולא שהענין יוזכר דרך אגב.

ש. ז. אברמוב:

אני מבין שמה שהתכוון לדון ידיון לומר בהערת הביניים שלו שינוי להביא את ההצעה עוד ביום רביעי הוא כי הענין אינו כל כך מסובך, ואם כך תדבר, אני חושב כי מן הראוי שנראה את ההצעה ונוכל להתחייבם לגופו של ענין.

אני מסכים עם חברי הוועדה שהביעו את הדעה שיש להביא חוק שלם ולא לפצל אותו, כי אין כאן בעיות עקרוניות כפי שהיו בחוק פרשם התושבים. מוטב שנשב בדיון עוד מספר ישיבות ושנביא לקריאה שניה ושלישית דבר מושלם.

בענין שכר מכר אני תמים דעם שראוי שהנושא יידון בחוק מיוחד. אצלנו בארץ אין הדבר נפוץ משום מה, ועד כמה שידוע לי בעיה זו גם לא הובאה אף פעם לעינת של הוועדה שנתמנתה לענין חוק החוזים האחרים. אני סבור כי אם תלך הבעיה ותחסיך - ואיני שומע לעת עתה שהיא מחסיך - יהיה ראוי לחוקק חוק נפרד שיטפל בנושא זה.

עד כמה שאני זוכר לא התעוררו בעיות רציניות בפסיקה הארץ-ישראלית והישראלית לגבי ענין ההשאלה או ההרשאה. לא זכור לי שהיה פסק דין בנושא ההשאלה שחידש משהו, ומכאן שמתמך שדבר זה אינו מהורה בעיה. אשר להרשאה, איני יודע מה בדיוק ההצעות שיביא לפנינו פרופ' ידין, אבל מה יהיה, למשל, מצבו המשפטי של מי שמשלם מספר סנטים ומקבל רשות להשתמש במכונתו בכביש מסויים? איני זוכר שהיתה פסיקה בארצות-הברית לגבי מעמדו של הנכס עליו הוא דוהר, וייתכן שגם קשה להכניס את הדבר למסגרת.

י. ארידור:

מה הדיון במקרה של רכישת כדטים לקולנוע?

א. ידין:

אם אדם הולך לספר, נשאלת השאלה אם לגבי הנכס שהוא יושב עליו יש חוזה שירות

ש.ז. אברמוב: הייתי עושה בסיון לתת לזה דפוס מגובש. אם אדם הולך לקולנוע, הוא הולך כדי להתברר, ואם כן, הישיבה על הכסא היא סובסידיאריית למטרה העיקרית. אם הכיסא מגום ושמלתה של גברת בקרעת, יהיה לנך תוצאות משפטיות, אבל גם בלי הגדרה של המטוס וגם בלי הוראה מפורשת בחוק תהיה זכות תביעה על הנזק שנגרם לפי חוק הנזיקים בגלל שהכיסא היה פגום. הוא הדין במושב באווירון. בין שזו הרשאה ובין שזו צורה אחרת, צמרות זכויותיו של האדם במקומות אחרים. אם משאיל אדם דבר מה למישהו, הרי הבעיות שיתעוררו כתוצאה מההשאלה יבואו על פתרונן בלי חוק זה. השאלה היא בכלל במישור אחר לגמרי, ואיני חושב שהיא צריכה לתפוש כאן מקום נכבד.

אם כן, אני מתייב שחוק זה יסתיים בשלימותו ואיני נכנס לפדטים: יוון שעוד מעט נקבל טיוטה של משרד המשפטים.

היו"ר י.ש. בן-סאיר: אצי מבין שאין התנגדות לכך שנקבש את נציגי משרד המשפטים להביא לנו הצעת ניסוח לסעיף 24 ולסעיף 26 בתור פרק טינוד.

סעיף 26

היו"ר י.ש. בן-סאיר: אני/שבמקום "במידה שהוא מתייחס לענינים שחוק זה דן בהם" יכתב אילו סעיפים של המג"ל לה בטלים.

א. יצין:

הערה זאת נמונה, כמובן, מבחינה עקרונית, אך היא אינה מעשית. המג"ל היא ספר חוקים משונה, ואחת הנקודות המוזרות בה היא שהיא דנה בשכירות אדם ובשכירות נכסים במשולב. יש לנו שני חוקים בכנסת הבאים להחליף ביחד את החוק הזה: חוק אחד הוא חוק זה, חוק הנכסים, והחוק האחר הוא חוק הנוזל עבודה המבטל את הדינים במידה שהם מתייחסים לשכירות אדם, כלומר לחוזי עבודה, והוא נדון בוועדת העבודה. אם חוק הנוזל עבודה יתקבל קודם, אפשר יהיה לכתוב כאן בפשטות שהמפר השני של המג"ל בטל, ואם יתקבל חוק השכירות קודם, לא תהיה ברירה אלא להשאיר את סעיף 26 כפי שהוא מנוסח עתה, כי הסעיפים במג"ל אינם מחולקים כך שסעיף פלוני דן בשכירות נכסים וסעיף אלמוני בשכירות אדם, אלא הם דנים בשני הדברים ביחד. מפני זה אין לנו עכשיו אפשרות טכנית אחרת, אבל יש סיכויים מסויימים שחוק הנוזל עבודה יתקבל קודם.

היו"ר י.ש. בן-סאיר: מדוע לא ננסח את הסעיף כך: המפר השני של המג"ל בטל אלא במידה שהוא מתייחס לשכירות אדם? הנקודה שאני מעלה היא שעדיף לכתוב ככה הוא בטל.

ס. ארן: אפשר גם לכתוב כי הוא בטל במידה שהוא מתייחס לשכירות נכסים.

א. יצין: אפשר לנסח את הסעיף גם כך. איני מדבר ברגע זה על הנוסח המדוייק כי אם רק מסביר את הסעיף.

היו"ר י.ש. בן-סאיר: נפסיק את הדיון בחוק השכירות ונעבור להצעת החוק של חבר-הכנסת ארידור: חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה) (תיקון), תש"ל - 1970, כפי שהיא מובאת בטופס הלבן.

(ב) חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה) (תיקון)
תש"ל - 1970

(הצעת חבר-הכנסת י. ארידור)

י. ארידור: למעשה הנוסח הלבן המונח לפני הוועדה שונה מהנוסח המקורי שהגשתי לכנסת, וזאת על-פי הצעתו של שר המשפטים, ומה שאני מבקש מהוועדה הוא להצטמצם

י. ארידור:

בנוסף הלבן המוסכם עם שר המשפטים. השינוי המוצע בהצעתו הוא בדבר אחד ויחיד: עד היום יכול היה בית המשפט לצוות, במקרים בהם לא היה יסוד להאשמת הנאשם בפלילים, על תשלום הוצאות הגנה לנאשם. לא היה שום הסדר למקרה בו לא היה יסוד להאשמת הנאשם בפלילים ואותו נאשם ישב במעצר או במאסר לפני המשפט או בזמן המשפט וזכות, ולא נאסר מה קורה לגבי הסבל שלו בזמן המעצר או המאסר, ולפיכך מוצע להוסיף במעיף 43 לחוק לתיקון דיני העונשין (נוסח משולב) את המלים "ופיצוי על מעצר או מאסר שריצה בקשר להאשמה סמנה זוכה". מבחינה טכנית מוחלף בהצעה מעיף 43, אך מבחינת הנוסח הוא נשאר כמות שהוא, ורק נוספו בו המלים הנ"ל. אני מבקש מהוועדה, אם נוסח זה ייראה לה, להעביר אותו בצורה בה הוא מוגא בטופס הלבן לקריאה ראשונה ואחר-כך לבדד את הנושא לפרטיו, היינו לאחד שחוק זה יחזור מקריאה ראשונה במליאת הכנסת.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

הצעת החוק המקורית של חבר-הכנסת

שר המשפטים ארידור היתה כפי שהיא מוצגת בטופס הפתול שלפניכם. במליאת הכנסת התנגד/ לחוק בארבעה חברים, אבל בסוף דבריו אמר שהוא מסכים כי החוק יבוא ליועדה. חבר-הכנסת ברעם הוציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, ואחר-כך באה הצעה לדחות את ההצעה. לאחר שנדחתה ההצעה אמר שר המשפטים ב-5 בינואר 1971: "על דעת חבר-הכנסת ארידור אני מציע להעביר ליועדה החוקה, חוק ומשפט, לדיון מוקדם את הצעתו לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה) (תיקון), תש"ל - 1970 בנוסח הנא: "... אחרי כן בא הנוסח המוצע עכשיו לפנינו. שר המשפטים הוסיף: "אומיף אולי כמה מלים של הסבר. מעיף 43 לחוק, שבו נאסר כי ישלם לנאשם את הוצאות הגנתו, ישונה על-ידי הנוספת המלים: "ופיצוי על מעצר או מאסר שריצה בקשר להאשמה סמנה זוכה, בטכום שקבע בית המשפט". חבר-הכנסת ארידור אמר: "אני מסכים להעברה ליועדה לבידוד מוקדם את ההצעה בנוסח שקרא בפנינו שר המשפטים. עם זאת אני נשאר נאמן לדעיון הקודם שבא לידי ביטוי בהצעת החוק שלי, וצבי מקווה שתהיה לי ההזדמנות הפדרלמנטרית להגישו". הנוסח הלבן שלפנינו הוא היסוד לדיון כאן.

ס. ביבי:

מה שינוי של הפיצוי הנדון במעיף, האם זה פיצוי בשל נזק ממשי שמבל הנאשם בתוצאה שמעצרו או מאסרו, או שזה פיצוי על כבודו שנפגע, ואז עלול הדבר להפליג למדחקים, או שמא יש גם אפשרויות נוספות? אני חושב שהפיצוי הנדון צריך להיות מוגבל לתחום של נזק ממשי שמבל אותו הנאשם בתוצאה שמעצרו או מאסרו, כגון שנאשם אשר לחודש ימים נשאר בלא פרנסה במשך תקופה זמן, ואת זה צריך לכסות. אולם אין אוצר המדינה צריך לשלם למישהו שבתוצאה ממאסרו נפגע כבודו ושתנוע הדבה בסך מהמדינה. כאמור, יש להגביל את הפיצוי לנזק ממשי שמבל הנאשם וגם לנזק סמני, כי ייתכן שהנאשם יטען כי הוא משתפר אלף לירות ליום, ופירוץ שישב חודש ימים במאסר מגיע לו מאוצר המדינה סכום של 30 אלף לירות.

י.ה. קלינגהופר:

חבר-הכנסת ביבי, אף פעם לא תהיה

הפזינה הייבת למישרין לשלם משהו מכוח חוק זה, אלא תכל תלוי בהחלטתו של בית המשפט. בית המשפט לא יהיה חייב לפסוק פיצוי, אלא יתחשב בנסיבות המקרה, ועל כן אי"ס לחשוש. אם אמנם יתרחש המקרה שתבאת לרוגמה ובית המשפט יהיה סבור בדומה לך שאין זה מחוייב הצדק, הוא לא יפסוק פיצוי לאותו נאשם. נראה לי שזה ברור מאוד ואין מה לחשוש.

חוק זה הוא חוק חשוב, לדעתי, ויש הרבה מדינות מתקנות בהן הוא קיים, ובמדינות בהן אינו קיים יש בדרך-כלל ביקורת על כך.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אולי נוכל לדאוג איזו השוואה.

י.ה. קלינגהופר:

לאחר שיהזור החוק מהקריאה הראשונה

אני מוכן להתחייב להביא לפני הוועדה חומר השוואתי. כל זה יכולים אנו להשאיר לדיון אחרי שהצעת החוק תעבור את הקריאה הראשונה במליאת הכנסת, מה גם ששר המשפטים לא זו בלבד שתמן בהעברה ליועדה, אלא אף טרח והציע נוסח מדוייק מאוד של ההצעה כפי שהציע לתקן אותה בדיון המוקדם במליאה, ואני חושב שאנו חייבים לו תודה על כך. מכיוון שהעביר נראה לי מאוד לגופו אני מציע שנסתפק בשלב

י.ה. קלינגהופר:

זה בהעברת ההצעה לקריאה ראשונה, ואם לדעתנו תהיה טעונה שיפור או תיקון בנקודות מסויימות, נדאג לכך בנא העת.

ברצוני להעלות נקודה מסויימת.

קיימת הפרדה גמורה בין האשמה על-ידי התביעה הכללית לבין הגשת קובלנה על-ידי גורם פרטי, אבל הדברים יכולים ללכת בד בבד, ולענין זה אולי מנוסחת ההצעה קצת אחרת. אולם זו כבר נקודה משנית של ניסוח, ונדאי לא יהיה קשה לנו במיוחד למצוא פתרון לדברים כגון אלה.

א.א. אנקוריון:

את העיקרון שבהצעת החוק אני מחייב, בייחוד לאחר שהושם בה הדגש על

מקרים בהם לא היה יסוד להאשמה. אנו יודעים שפוזכים לפעמים אנשים או מפני ספק או מפני חוסר עדות, אבל כאן מדובר על מקרה שלא היה יסוד להאשמה ובמקרה כזה ראוי שיפצו את הנאשם. אני מתפלא על חכמת הכנסת ביני המדבר על פיצור לגבי אובדן פרנסה בלבד. כתוב, דבר זה אפשר לאחוז צידיים ולדעת בדיוק כמה הפסיד הנאשם, אבל אם מעלילים על אדם עלילה וללא כל יסוד מכניסים אותו למעצר או לפאסר, הרי הוא מפסיד דברים הרבה יותר יקרים מאשר פרנסה לחודש ימים ועל זה הוא צריך לקבל פיצוי.

נראה לי שבצורה בה כתובה ההצעה היא רחבה מדי. גם ענין הוצאות ההגנה הוא דבר גמיש מאוד. לפעמים יכולה להיות הגנה העולה הרבה מאוד כסף, ובדרך-כלל אין בתי המשפט נוהגים להחזיר את ההוצאות המשפיות, אלא לפי תעריף המתקבל פחות או יותר בבתי המשפט.

ש.ז. אברמוב:

יש להגדיר שזה יחול גם כאן.

א.א. אנקוריון:

אני הייתי מסייג את הדבר הייתי מציע לצרף לבנוסח הלבן את הטלים "אם נראה לו הדבר לצורך" שכלל חבר-הכנסת ארידור בהצעתו המקורית ולהוסיף "בהתחשב בנסיבות הענין". כלומר, הנוסח יהיה "ודשאי הוא, בהתחשב בנסיבות הענין ואם נראה לו הדבר לצורך...". כך מכירים בעצם הזכות הזאת שבית המשפט יפסוק, אבל גם מסייגים אותה.

ש.ז. אברמוב:

חבר-הכנסת ביני העיר כי ייתכן לקבוע סייג שלא יעניק פיצוי מופרז לאדם הטוען שהוא משתכר שהוא משתכר סכומים גדולים לחודש לעומת אדם שאינו טוען שהוא משתכר סכומים מופרזים. לדעתי, אי-אפשר לערוך כאן תעריף. יש, למשל, תעריף להזמנת עדים, אבל כאן אני סבור שכל תעריף שייקבע יהיה נורקשה, יכביד על בית המשפט ויגרום עוול מצד אחד והפרזה מצד אחר.

ב. ביני:

לא לזה התכוונתי. אפשר לכתוב "סביר", או לפי הצעת חבר-הכנסת אנקוריון: "בנסיבות הענין ואם ייראה לו לצורך".

ש.ז. אברמוב:

אם אומרים שבית המשפט רשאי לעשות פעולה מסויימת, חזקה עליו שישתמש בסמכותו בהתאם לנסיבות הענין ואם ימצא זאת לנכון. איני מעלה על דעתי שהוא יעניק פיצוי אם ימצא את זה לבלתי צודק או אם יתעלם מנסיבות הענין. ברגע שכותבים "רשאי" פירוש הדבר הענקת סמכות לבית המשפט ולא חירונו, וחזקה עליו שישתמש בדיסקרציה בנסיבות הענין ואם ייראה לו שהדבר צודק בהחלט.

העיר חבר-הכנסת אנקוריון, ולדעתי צודק, שעד עכשיו, כשפוסקים בתי המשפט שכר טרחת עורך-דין, פוסקים הם בדרך-כלל הרבה פחות מששילם הלקוח לעורך-הדין באותו מקרה. זו מסורת שהשתרשה ושלא תחלוף במהרה. חזקה על בית המשפט, שבבואו לפסוק את הוצאות ההגנה שהנאשם שילם, הוא יפסוק סכום הרבה יותר קטן מששולם

ש.ז. אברמוב:

בפועל על-ידי הלקוח. זה חלק מפורט, ואיני חושב שיטטו מפורט
זו ושיפסקו לאוצר המדינה לשלם לפי אמירתו של הנאשם. אם כן, איני
חושב שיש חריגה מהנהגים המקובלים. להיפך, זה משאיר די גמישות
לבית המשפט להשתמש בדיסקרציה שלו בנוסיבות העניין.

הניסוח שאני מציע הוא ופיעו על פ. ביני:

נוק ממשי סביר שסבל הנאשם כתוצאה

מטעור או מאסר...".

ש.ז. אברמוב: אם כך הדבר, זה יהיה סכום עצום.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: (קורא את סעיף 43 להוק לתיקון דיני העונשין (נוסח משולב),

תש"ל-1970, לפני התיקון המוצע)

אני מודה ליושב ראש על שהיפנה ג. הלוי:

את תשומת ליבנו לסעיף 43 להוק

הקיים. מטנו ברור שבהצעת התיקון שלפנינו מוטפות רק המלים "ופיעו" על מעור או מאסר שריצה בקשר להאשמה מטנה זוכה וכל יתר המלים זהות. לא הייתי מציע שבשלב מוקדם זה נדון על תיקונים לנוסח סעיף 43 בכללו. זה לא יהיה סביר להעביר עכשיו לקריאה ראשונה בכנסת נוסח מתוקן לאותו חלק מסעיף 43 שאינו מכניס למעשה שום שינוי. לכן, בלי לפגוע במסכותנו לעשות זאת באחד השלבים הבאים או אפילו בשלב זה, הייתי מציע לא לעשות זאת בשלב הנוכחי. כל מה שאנו צריכים לעשות הוא להתרכז במלים הנוספות.

אם משלבים מלים אלה בנוסח הקיים, הדי שהן חלות לא בכל מקרה שאדם נשפט, ישב במעצר או במאסר וזוכה, אלא רק במקרה שלא היה יסוד להאשמה. כלומר, עצם העובדה שבנאשם יצא זכאי אינה מספיקה כדי לדרוש את זיכוינו בפיצויים, אף-על-פי שבתחילת העבירה הפלילית אין מבדילים מאיזו סיבה יצא הנאשם זכאי, אם מפני שלא היה יסוד להאשמה, או אם מפני שהיה אמנם יסוד להאשמה אלא שהיה ספק. במקרה כזה נכון שהוא זכאי לכל דבר, אבל לפי האמור בסעיף אין הוא יכול לדרוש פיצויים אלא אם קיים האלמנט הנוסף שמלכתחילה לא היה יסוד להאשמתו, כלומר, צריך שכבר לפי החוק בתיק המשטרה או הפרקליטות יהיה ברור כי נעשה לו עוול על-ידי עצם הגשת כתב האישום נגדו. פירוש הדבר שלפי דעת בית המשפט צריך היה היועץ המשפטי לממשלה להשתמש בשיקול דעתו ולומר כי אותו חומר לא היה צריך לגרום בכלל להבאת הנאשם למשפט. היועץ המשפטי לממשלה יכול לומר שהדבר לא איכפת לו ושבת המשפט יחליט. בא החוקק ואומר, כי אם היועץ המשפטי לממשלה או מי שהגיש את התביעה לא שקלו את העניין באופן סביר והגישו את התביעה אף-על-פי שלא היה יסוד להאשמה, יוכל הנאשם לדרוש הוצאות הגנתו. כאן מדובר בדרגה החמורה יותר של העוול שנעשה לנאשם, והיא שבצום לא היה צריך להגיש נגדו את התביעה. לתנאי מוקדם זה מצטרף התיקון. אני חושב שהרעיון צודק מאוד, הוא מוגבל כשלעצמו ואני מצטרף לאלה שאמרו שעם כל האפשרויות להכניס אחר-כך וריאציות וסייגים בשלה ההצעה לקריאה ראשונה.

יש הצעה פרחיקת לכת שלא נכניס עכשיו היו"ר י.ש. בן-מאיר:

את התיקונים אלא לאחד שהחוק יחזור

מהקריאה הראשונה. אם נכניס עכשיו את התיקונים, הדי אחרי שהחוק יחזור מקריאה ראשונה נוכל מיד לאשר אותו להעבירו לקריאה שניה ושלישית, וכך היה מקובל בדרך-כלל.

אני מציע שנלך בדרך זו. פ. ביני:

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אפשר ללכת גם בדרך השנייה. אם אתם עומדים על הצעתכם, נציע.

א. אנטוריון:

אני מציע לפחוק את הסלה "את", כי זה משנה מבחינה מהותית.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

פרופ' ידין מסתפק גם על התקנון האומר (סעיף 112(ב)): "הוועדה תכין את הצעת החוק לקריאה הראשונה בכנסת, או תציע לכנסת להסירה מסדר-היום".

ש ו ר נ ת

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מביא לתשומת לבכם שקיבלתי מהיועץ המשפטי לממשלה את טיוטות הצעת חוק יסוד: חקיקה. טיוטות אלה מועברות רק למשרדי הממשלה, ובשלב מוקדם כזה אין רגילים להעביר את הצעת החוק לגורמים אחרים, כולל הכנסת. ישיבה הקודמת אמרת שזה פאנז' את הוועדה שהיו צריכים לקרוא על העניין בעתונות, ועל זה בא פכתבו של היועץ המשפטי לממשלה האומר: "גמסר לי, כי תדעו שפיר על כך שלא העברנו לחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט את הגרסה של הצעת חוק יסוד: בתי המשפט והצעת חוק יסוד: חקיקה, והנני רואה לכן פחובתי להסביר לך את הרקע לכך. הננו רואים בטיטות הנ"ל חומר הפוער להערות ראשונות של דרגים של הרשות המבצעת ובאשר לאלה לא מקובל, בדרך-כלל, כי בשלב מוקדם כזה של הפצת טיוטות למשרדי ממשלה, מועבר החומר גם להערות גורמי הרשות המחוקקת. לשון אחרת, מבחינתנו לא דאינו מביעה להעברת החומר, אלא היה ספק בלבנו אם חברי הוועדה יראו זאת כנכון. לאחר שהצעה קיבלה פדסום כה נרחב, לאור אומיה ותוכנה, בשמנו, כסובן, הנטיבות. ידוע לך וליתר חברי הוועדה הנכבדים היטב, כי משרד זה שוקד עתה כמיטב יכולתו על הפצת מידע רב, ככל האפשר, על עבודתו לחברי הוועדה, בין בצורת הפצת תכנית חקיקה ובין בצורת הפצת פרסומים אחרים. משנודעה לי עתה דעתך בנושא זה שבפנינו, בדרך בה נודעה, הנני מעביר לידך לוסה את הטיטות הוד בקשה שתורה להפיצן בין חברי הוועדה".

בדצוני להוסיף שלא היתה כפי - ואני חושב, גם לא כפי חברי הוועדה - תדעו על שהצעות אלה לא הובאו לפנינו. הבנו שבשלב מוקדם כזה, כפי שאומר היועץ המשפטי לממשלה, אין זה רגיל - וגם אין צורך - להעביר את החומר לחברי הוועדה. התדעו שנוצרה כתוצאה מהפרסום המוקדם שניתן לענין זה בעתונות, ודעתנו היתה שאם בכל זאת הועבר הענין לעתונות דצוני היה שחברי הוועדה יקבלו את הידיעה ממקור ראשון ולא מהעתונות.

אני מודה ליועץ המשפטי לממשלה, אשר שמע על תדעו שזו והעביר אלינו טיוטות אלה. הטיטות יעמדו לרשות הוועדה. אבקש את פרופ' ידין להעביר תודתנו ליועץ המשפטי לממשלה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15.